

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ФУНКЦІЇ ПАКОВАНЬ. ОСОБЛИВОСТІ СПОЖИВЧОГО ПАКОВАННЯ

Чеботарьова І.Б., старший викладач, кафедра МСТ, ХНУРЕ

Полозов О.Б., асистент, кафедра МСТ, ХНУРЕ

Довгань В.В., бакалавр, кафедра МСТ, ХНУРЕ

Анотація. У роботі розглянуто сучасні функції та класифікацію пакування, а також особливості споживчого пакування як важливого елемента маркетингової комунікації. Проаналізовано основні функції пакування: захист продукції, зберігання, транспортування, інформування споживача та формування привабливого вигляду товару. Визначено, що сучасне пакування виконує не лише захисну, а й рекламну та комунікативну функції, впливаючи на сприйняття бренду й поведінку покупців. Окрему увагу приділено сучасним тенденціям розвитку пакування, зокрема використанню екологічних, біорозкладних і перероблюваних матеріалів, а також принципам сталого розвитку та Zero Waste.

Ключові слова: пакування, споживче пакування, класифікація пакувань, функції пакування, дизайн пакування, екологічне пакування, сталий розвиток, Zero Waste, пакувальні матеріали.

У сучасних умовах високої конкуренції пакування стало важливим елементом маркетингової комунікації. Дизайн, колір, форма, тип друку та інформаційне наповнення впливають на емоційне сприйняття товару, впізнаваність бренду та поведінку споживача. Саме тому фахівці повинні враховувати психологію сприйняття, ергономіку та сучасні тенденції дизайну пакування.

Саме функції, покладені на пакування, визначають його властивості, зовнішній вигляд та конструктивні особливості.

До основних функцій сучасного пакування належать:

- захист продукції від впливу зовнішнього середовища;
- забезпечення належного зберігання товару;
- безпечне транспортування продукції, оскільки пакування повинно бути достатньо міцним для запобігання пошкодженням під час перевезення;
- формування привабливого зовнішнього вигляду товару. Пакування є важливим маркетинговим інструментом, адже саме воно створює перше враження про продукт і сприяє приверненню уваги покупців;
- розміщення необхідної інформації про товар: назви, складу, дати виготовлення, терміну придатності, штрих-коду та інших даних;
- забезпечення можливості повернення або обміну товару у випадку браку чи пошкодження завдяки наявності захисних елементів контролю;
- поділ продукції на порції, що особливо актуально для харчових товарів, зокрема хлібобулочних виробів.

Залежно від свого призначення пакування може відрізнятися за конструкцією, дизайном і функціональними характеристиками. Відповідно до існуючої класифікації виділяють чотири основні типи пакування, наведені в таблицях 1-5 [1, 2].

Таблиця 1 – Класифікація пакувальної продукції залежно від виконуваних функцій

Функція пакування	Характеристика
Захисна	Призначена для оберігання товару від псування при транспортуванні і для стимулювання збуту (внутрішнє, зовнішнє і транспортне пакування)
Логістична	Необхідна для зберігання, транспортування та ідентифікації товару та виробника
Маркетингова	Призначена для просування товару, що грає важливу роль в процесі переконання споживачів
Інформаційна	Призначена для інформування цільової аудиторії про особливості товару (виробник, функції товару, склад, фізичні, експлуатаційні та споживчі властивості тощо)

Таблиця 2 – Класифікація пакувальної продукції залежно від призначення

Функція пакування	Характеристика
Споживча	Призначена для товарів масового вжитку; вона є частиною товару, входить його вартість, а після реалізації товару переходить у повну власність покупця
Виробнича	Призначена для виконання внутрішньозаводських та міжзаводських перевезень, зберігання виробів
Транспортна	Призначена для перевезення, складування та зберігання продукції
Спеціальна	Призначена для захисту від зовнішніх впливів, впливів кліматичних факторів при транспортуванні і зберіганні виробів

Таблиця 3 – Класифікація пакувальної продукції залежно від кількості шарів

Вид пакування	Характеристика
Внутрішнє	Являє оболонку товару, де безпосередньо знаходиться товар. Буває одношарове або багатшарове
Зовнішнє	Представляє матеріал, призначений для захисту внутрішнього пакування і видаляється при підготовці товару до використання. Використовується для оберігання товару від псування при транспортуванні
Транспортне	Необхідне для зберігання, транспортування та ідентифікації товару

Таблиця 4 – Класифікація пакувальної продукції залежно від конструкції

Тип пакувань	Характеристика
Форма конструкції	Ящики, бочки, пляшки, мішки, пакети тощо
Конструктивне виконання	Розбірна, нерозбірна, складна упаковка
Жорсткість конструкції	Жорстка, напівжорстка, м'яка упаковка

Таблиця 5 – Класифікація пакувальної продукції залежно від використовуваного матеріалу

Вид матеріалу	Характеристика
Дерево	Для виробництва тари використовують наступні породи дерева: біла ялина, червона ялина, вільха, кінський каштан, сосна, біла верба, тополя Основне застосування дерева в області упаковки – виготовлення великих і маленьких ящиків для зберігання різних продуктів. З деревини також виробляють різні види фанери, багатшарові дерев'яні плити, що використовуються в упаковці товарів
Метал	Метали знаходять все більше застосування в упаковці, як у чистому вигляді, так і в поєднанні з іншими матеріалами. Частіше за інших застосовуються алюміній

Продовження таблиці 5

Матерія	З тканин найбільш широко застосовується джут, вироблений з рослин сімейства липових. Найчастіше джут використовується для виробництва мішків для основних харчових продуктів (зернові, борошно, картопля, рис і т.д.)
Скло	Скло знаходить широке застосування завдяки своїй здатності протистояти впливу хімічних речовин. Єдиний недолік скла – крихкість, що робить продукт, що міститься в ньому, легко вразливим, особливо в момент навантаження і розвантаження. Пакування зі скла поділяється на три основні категорії: для парфумерії та косметики, харчових продуктів, фармацевтики
Папір	Папір широко використовується в упаковці, тому що має такі властивості: гнучкість, термостійкість, гарні оптичні та друкарські властивості, низька вартість. Однак він має погані бар'єрні властивості для води і газів, запахів. Папір зазвичай використовують для обгортки продуктів, виготовлення етикеток тощо.
Полімери	Включає блістер-пакування, поліетиленові пакети, пакування з плівкових матеріалів, пакування в термоусадочну плівку, Zip-Lock – пакет "із застібкою", пластикове і пластмасове пакування, екструзійні труби тощо.

Класифікація пакувань на окремі типи є доволі умовною, оскільки одне пакування може одночасно виконувати кілька функцій і поєднувати різні практичні властивості. Найбільш затребуваним сьогодні є споживче пакування, що пояснюється великою кількістю варіантів конструкцій та матеріалів для його виготовлення. Термін «споживче пакування» включає все розмаїття пакувальних виробів, в які поміщають продукти або товари особистого вжитку. Таке пакування є невіддільною частиною будь-якого товару, саме в пакування продукцію завантажують, у ній зберігають та доставляють споживачеві [3]. Пакування для продажу може бути як окремим предметом, так і комплексом елементів – контейнери, коробки, тубики, пакети та інші види тари, які використовуються для фасування, транспортування й реалізації продукції з метою підвищення її привабливості та збільшення обсягів продажу.

Актуальним на сьогодні є широке використання екологічних та переробних матеріалів, розвиток концепції сталого розвитку та екологічного дизайну. Сьогодні виробники все частіше переходять до використання біорозкладних матеріалів, перероблюваного пакування та принципів Zero Waste [2, 4]. Все це і впливає на матеріал, конструкцію та дизайн цієї поліграфічної продукції.

Література.

1. Stud.com.ua. (б. д.). Сутність і класифікація упаковки товару. https://stud.com.ua/45339/marketing/sutnist_klasifikatsiya_upakovki_tovaru.
2. Chebotarova, I., Striliana, K., Vovk, O., Dovgal, A., & Chebotarova, M. (2024). Selection of eco-friendly materials for grocery store packaging. Поліграфічні, мультимедійні та web-технології. Т. 1. (с. 58-62).
3. EVOPACK. (б. д.). Що таке споживча упаковка? <https://evopack.com.ua/shho-take-spozhyvcha-upakovka/>.
4. Sushkova, A., Chebotarova, M., Chebotarova, I., & Yatsenko, L. (2023). Zero waste programme – key principles and implementation prospects. Поліграфічні, мультимедійні та web-технології. Т. 2. (с. 124-127).